

Dues llegendes de FEMINAL a Girona. Dibuix original d'en Prudenci Bertrana

EL FEMINISME A CATALUNYA

LA notable escriptora donya Dolors Monserdà de Macià, acaba de donar al públich en un elegant petit fascicle de 15 planes, una prova del interès que li despertan les corrents feministes que comensen a agitar-se en Catalunya.

Ab el seu esperit de dòna cristiana y sensata, ab la experiència que de la vida y de la seva societat té la ilustre catalana, ab la seva remarcable cultura, nos parla de ses opinions respecte al nou moviment que sembla haver alarmat a alguns esperits pusilànims d'homes y d'ones, d'aquells qui creuen que la paraula *feminisme* es sinònim de masculinació de la dòna, fent aquesta desertar la llar pera arribar a desbancar al home en totes ses atribucions socials.

Voldríam que homes y d'ones el llegissin ab deteniment y consciència el follet de la senyora Monserdà, qui opina que «el Feminisme es un acte altament humanitari en la dòna rica, y una apremiant necessitat en la dòna del poble».

Més amunt diu donya Dolors: «que l'home, — davant d'aquest nou ordre d'idees que truca impe-

rativament a la porta de la civilització catalana, — no té més qu'abaxarhi'l cap, pensant que la lleu d'aquest nou moviment s'ha desenrotllat al escalf de les infiqües arbitrietats de la seva conducta.

No era pas possible qu'ell, matant creencies, enrunant tradicions, violant devers, deprimint sentiments, hagi alsat un temple a la llibertat de costums, als plahers, a la despreocupació, al materialisme, y la dòna, que puja la vida nuada del seu bras, hagi tancat els ulls a lo que, ab tota la força del seu entusiasme n'hi fan a cada moment el més exaltat panegíric.....»

Recomanem la lectura del follet de la ilustre degana de les escriptores catalanes, a tots aquells qui fan la rialleta de commiseració davant del treball de la dòna *pera la dòna*, — com diu la senyora Monserdà, — car hi poden apendre unes quantes veritats que simulan no conèixer, perque la palesa connexa d'elles els glassaria als llavis aquella rialleta de *soi-disant* descreguts.

F.

LA TOMBOLA DE FEMINAL

AQUESTA obra benèfica va rebent de les d'ones barcelonines lots de gran mèrit y valer que posan de relleu no ja llur bon cor y bona voluntat, sinó llur habilitat en treballs de tota mena.

Sense poguer aquí fer una nomenclatura detallada de cada objecte, plaunos molt fer remarcar alguns treballs admirables, com son el de les senyoretas Martí y Julià, obra de paciència incomparable y de bon gust exquisit.

Una rica ombrel·la pintada de donya Blanca Manaut de Albó, varis coxins brodats entre'ls que sobresurten el de la senyoreta donya Aurora Gutierrez y de la senyora donya Mercè de Fonsdeviela de Abadal. Un esplèndid cobrellit teixit en sedes per les operaries de la fàbrica de donya Balbina Garriga de Malvey; lencerías, gerros, quadros, tota mena de obres manuals artístiques y literaries, que posan a una altura remarcable'l talent de la dòna catalana.

Del Vendrell nos ha arribat una caxa contenint uns 40 treballs, obra d'algunes senyores y senyoretas y sobre tot del col·legi de donya Maria Agna Guimerà hont desde la més petita a la més gran de les dexebls ha donat son bonich treball. Un'altra caxa nos es anunciada desde Sevilla, hont tenim una ferventa propagadora en la senyora Reig de Calsada Carbó. — Han vingut lots de les escoles de Sitges, de Masnou, de Mataró, etc., etc.

Desde aquestes planes enviem a totes les donadores presents y futures les més grans mercès, re-

cordantleshi que, mitjansant Deu, se seguiràn rebent lots fins al 10 de Janer de 1908 pera poguer inaugurar la Tómbola vers el 15 en el local que oportunament se farà conèixer.

Els lots se reberàn en la Redacció de FEMINAL Mallorca, 287, a casa de la Presidenta, Corts Catalanes, 604, segon 1.ª, y a casa de la Tresorera donya Maria dels Angels Condemines de Rosich, Fernando, 30, al costat de la Iglesia de Sant Jaume, fàbrica d'encerats.

La Junta es formada de les següents senyores y senyoretas.

Presidenta: D.ª Dolors Monserdà de Macià. — Vice-presidenta: D.ª Mercè de Fonsdeviela d'Abadal. — Tresorera: D.ª Maria dels Angels Condemines de Rosich. — Secretaria: D.ª Maria Pi Viuda de Sunyer. — Vocals: D.ª Josefa Payerols d'Arderiu. Donya Narcisa Freixas de Petit. — D.ª Josefa Martínez de Borràs. — D.ª Dolors Macià de Puig. — D.ª Balbina Garriga de Malvey. — D.ª Lluïsa Piña, Viuda de Comas. — D.ª Lluïsa Denis de Rusiñol. — D.ª Josefa Casagema de Llopi. — Sra. Comtesa del Castellà.

Senyoretas: D.ª Lluïsa Vidal. — D.ª Pepita Teixidor. — D.ª Isabel Llorach. — D.ª Carlota Campins. — D.ª Lluïsa Ballès. — D.ª Mercè Armet de Moxó. — D.ª Pepita Muntadas. — D.ª Maria Sitjà. — D.ª Maria Morera. — D.ª Maria Martí y Julià. — D.ª Amèlia Rius. — D.ª Teresa Lopez. — D.ª Joana Lopez. — D.ª Eulalia Rius, — y D.ª Maria Mauroner.

DOLORS MILLET Y VILLA

S'HA trencat aquests dies a Barcelona el fil d'un'altra vida apenes esclatada. La d'una dona en plena juvenesa, en plena felicitat, en plena esperança: la d'una mareta novella, la d'una discretíssima artista, la d'una esposa felis, portadora del nom d'un dels nostres grans catalans, d'aquells que les generacions futures honoraran la memoria per demunt les multituds.

Ella era la muller benvolguda d'en Lluís Millet, fundador y director del Orfeó Català; ha mort als 24 anys, després d'una llarga y crudel malaltia que l'assetjava a l'espona de son llit de partera, y no la dexà fins a haverli robat sa vida somrienta.

Dolors Millet era un delicadíssim temperament d'artista, intel·ligent, estudiosa, modesta; poguent ensenyar molt, ella volia sempre aprendre.

Ses dots de pianista, sa veu dolça y encisadora, ses virtuts y sa gentilesa, la feren alsarse de les files del Orfeó Català pera lligar sa vida a la del mestre.

Dolors Millet, qui fou professora en l'Escola de música de Barcelona, posseïa una gran cultura musical, y en ella podia ben refiar-se'l mestre pera que la seva obra fos sempre sentida y compresa.

¡Malaguanyada Dolors!...

Era estimada de tots; la fonda simpatia que despertava en tots, ha donat punyentes notes d'emoció a n'aquells cants que s'alsaren devant ses despulles, a sa memoria, y fins d'aquells qui no la conegueren personalment, ella se n'ha emportat el condol.

De mi sé dir que no haventla vist més qu'un cop en la vida, guardaré d'ella un recort plè de dolcesa y de poesia, que me commogué profundament l'altre vespre al penetrar sota la portalada del palau nou d'ahont s'acabava d'envolar la seva ànima vers les regions de la eterna pau...

La nit era freda y quieta, y'l gran y bell casal s'alsava soperb, inacabat, immutable devant de la gran tristesa que tancava.

Demunt la portalada penjava a mitx pal la bandera catalana argentada per la claror del foc elèctric.

En l'ample vestíbul, sobre una tauleta, hi havia la fatídica fulla blanca que parlava de malaltia y de mort al costat d'un senyor de barba gris y rostre entristit; algú que de tant en tant travessava silenciosament l'estansa; y arreu una olor de cosa nova, de gran naxensa, com de fortalesa qu'esclatés esplèndidament... Y del fons de les invisibles sales arribà fins a mi una d'aquelles adorables y indefinibles xerradisses dels petits que fan estremir de joya's cors de les mares, y que vibrava en aquelles amplituts ab serenors y dringars de plata...

— Es el seu fill ¿sent? — me digué'l senyor de la barba grisa y de rostre entristit.

Sí, era'l nen d'aquella Dolors qu'allí, aprop, dormia l'últim són. Son cor de mare ja no s'estremia al sentir els crits de vida del fillet a qui ara ja no deyan: «Càlla, càlla, que la mareta no't senti, que no està bona.»

El nen, en plena llibertat, parlava coses boniques per ell, incompreses pels altres; y'm vingueren les llàgrimes als ulls, sentintlo... y recordant sa mare, quan encara no ho era, el dia en que per primer y derrer cop vaig veurela, esclatanta de juvenesa y de salut.

Era un dia d'estiu de fa cinch anys, en plena montanya; en una de les gorges que la riera d'Abancó ha obert entre penyes y pinedes al devallar del Montseny fins a trobar el Congost.

De sobte, al tombar una revolta de la riera, a dalt del marge, nos aparegué una parella ciutadana, jove, home y dona, vestits ab robes de dol; ella era tota rosada sota sos cabells clars y son capell de crespó.

La marxa agitava son pit; y sos llavis frescos, s'obrian com dos pétals de magraner sobre la blancor de les dents...

Ell duya'l barret tirat enrera y un gayato d'excursionista a la mà. Quan foren ben a la vora nostra, reconegueren el mestre Millet, qui ab sa gentil muller s'aturaren uns moments.

Un amich d'ells formava part de la nostra petita comitiva.

— Baxem a Ayguafreda a pendre'l tren correns. La mare se me està morint a l'Atmetlla; — digué'l mestre commogut y pantejant... — No podem perdre un moment. —

Y abdós, saludant amables, reprengueren la devallada montanyes a través.

May més va esborrar-se de la meua memoria'l recort d'aquella aparició inesperada, y sobretot la figura d'aquella gentil ciutadana, ab la sanch a flor de pell y'ls cabells esbullats per la caminada, trobada entre les gorges abruptes de la gran montanya, al cim de la qu'en Millet y la seva dona passavan els estius en el màs en el que han dexat y del que se n'han endut llevor de poesia alguns de nostres bons catalans: Maragall, Pijoan, Vía, Millet...

Y avuy la reveig encara, la montanya eternament impassible entre les boyres y'ls cants d'aucells; blanca al hivern, verdejanta en primavera, colrada als estius y bronzejada a la tardor; mes ja no'l gaudirà son oreig pur la gentil ciutadana. Y l'avía d'aquella masia de La Figuera, qui la volia tant a la muller d'en Millet, la bona avia feynera que ja no compta'ls seus anys d'ensà que'n feu 70, la qui donà a conèixer als poetes y al músich la ingènua y verge cansó d'aquells cims isolats pera que la fessin florir aquí baix a la vila, en versos bells y en hermoses cantades, la bona velleta, viu y treballa, y plora per la morta y resa Pare nostres per la seva ànima: q. a. c. s. — CARME KARR.

Dolors Millet y Villà
† lo dia 29 del mes passat
(Fot. Mariné.)

BARCELONINES

LA entrada d'hivern ha estat feconda en casaments brillants, en acontexements socials y benèfics, en bellugueig mundà.

Les noces de la bella Maria de Quadras ab en Lluís de Nadal, han omplert de moviment lo senyorial palau de la Granvia Diagonal, pera portar en l'antiga casa Mornau del carrer Ample, tant temps privada del encís d'una presencia femenina, l'escayent somriure y la bellesa de la jove senyora de Nadal.

Lo fill del malaguanyat Joseph M. Valls y Vicens, quefe avuy de la important casa de banca de la plassa d'Urquinaona, ha esposat la gentilíssima senyoreta Gorina, filla del renombrat fabricant sabadellench.

La gentilíssima senyoreta Cullaré es avuy esposa del senyor Morató.

El senyor Marfà s'ha unit ab la distingida y hermosa senyoreta Garí, y fa pochs dies foren ce-

Sr. Valls. Srta. Gorina. — Fot. Audouard.

lebrades les noces de la senyoreta Blanca de España ab el Secretari d'aquest govern civil senyor de Azcárraga.

L'obertura de la temporada del Liceu ha donat ocasió a les barcelonines pera lluhir llur elegancia, llurs joyes y llur bellesa.

El segon abono a les vetllades de beneficencia del Principal se veu molt concorregut, y no cal parlar de l'atracció del Teatre íntim de nostre artista l'Adrià Gual, qui sab aplegar en el Romea lo més escullit de l'intellectualisme barceloní.

La inauguració del Arbre de Noël y sa pietosa tòmbola pera arbitrar fondos destinats a la continuació de les obres del temple del Sagrat Cor al cim del Tibidabo, y altres festes de beneficencia en perspectiva, sense contar les de Nadal, Cap d'any y Reis, han aplegat en hermosa creuada de caritat la major part de les dames barcelonines.

Nadal ha vingut ab son sèquit d'esperances y de desilusions ab motiu de la *Lotería Nacional*, qui un cop més ha favoregut Barcelona. La *rúa* tradicional de Sant Tomàs tingué lloch, composta de brillants carruatges y de riques *toilettes*. Les principals botigues de la Rambla, rivalisan de bon gust y temptacions; les joyes sedueixen voluntats y bosses. A ca'n Masriera, a ca'n Cabot, a ca'n Carreres, a ca'n Macià, brillants y perles y tota mena de pedres precioses artísticament montades, deturan els vianants per llur bellesa y bon gust.

Vanos y ombrelles a ca'n Segur, a ca'n Cardús, a ca'n Bruno Cuadros:

Sr. Marfà

Srta. Garí. — Fot. Audouard.

a ca'n Cuspinera se aplegan maravelles del art, de la Industria y del bon gust.

Y al arribar aquí, síans permès recordar tristament la pèrdua d'en Pere Llibre, aquell home qui sintetisà ben be l'esperit català, emprenedor, treballador y serè, qui de un modest aprenent pastisser, arribà a ferse un *verdader senyor*, de tracte afable y esmerada educació, gracies a la seva perseverancia, a la seva inteligencia, y al seu bon sentit. A ell dèu

Barcelona molt de lo qu'es avuy baix el punt de vista de les arts sumptuaries. Ell afinà molts *barroerismes*, ell desterrà moltes vulgaritats, y tots lo recordarèm sempre, ab sa arrogant figura, y son correctíssim vestir, y pensant en la seva obra, serà pera nosaltres sa memoria la de un bon català dels qui han fet escola en be del nostre progrés. R. e. p.

Y ja qu'hem rendit just tribut a un mort, síans ara permès demanar a les nostres llegidores uns moments d'atenció pera una obra de Caritat barcelonina, una obra de vida, y una obra de beneficencia per els petitets.

Es aquesta l'admirable y filantròpica fundació de *La gota de llet*, adherida al Hospital de nens po-

bres de Barcelona, y que per manca de recursos, està a punt d'esser tancada si no's troba manera de cubrir un deute de 4000 pessetes que té l'Associació, més feconda en protegius qu'en benefactors.

La gota de llet, es l'obra santa que dona l'aliment als infants que les mares pobres no poden nodrir. Y creyem que les dñes barcelonines, y sobre tot entre elles les mares de familia, no permeteràn que acabi aquesta obra, que dèu esser tan

grata als ulls de Deu, y es tan digna d'una ciutat com la nostra.

No podem suposar qu'a Barcelona, les dñes no ajudaràn a que pugui seguir vivint una obra de tanta caritat, de tanta trascendencia, d'aytal interès pera les mares de familia pobres y riques, ja que a les primeres els interessa pel be que'n reben, y a les altres, pel be que fan, además d'esser aquesta obra de beneficencia una mostra de la cultura catalana.

FEMINAL, donchs, encomana a ses bondadoses y amables llegidores, l'obra humanitaria de *La gota de llet*, en un article que porta per títol «Cosetes del día» y es firmat per la Directora de FEMINAL.

JOANA ROMEU.

Senyoreta de Quadras

Senyor de Nadal

Senyoreta Cullarè

Senyor Morató

Fotografies de Napoleon

NOTES FOLK-LORÍQUES DE NADAL

A vosaltres, estimadíssims pares, com a penyora d'intens afecte.

*Per Nadal
cada ovella a son corral.*

Axò diu l'aforisme popular, y tan el creyent com l'incrèdul, quan el calendari senyala aquesta diada, cuyta a aplegar-se en família, buscant el caliu de la llar.

No cal parlar de les fires, quals transaccions sols se refereixen a provisions de boca; seria inútil dir quelcom del gall y de l'entrada triomfal que fa a la casa; es millor parlar del pessebre, d'aquelles montanyes de drap polsejades ab farina, d'aquells rius d'estancades aygues, d'aquelles figures antiestètiques de membres desproporcionats y vestimenta anacrònica; de la cova ahont se troban Maria y Joseph ab el Niño, y sobre tot dels Reys que cada día unes manetes tendres y rosades, ab fè d'àngel, van acostant a l'Establia.

Devant del Naxement, la mare carinyosa explica al fillet volgut la significació de lo que'l volta, el nen escolta boca-badat el relat bíblic, y'l pare, si l'activitat en que vivim no li ha trossejat el cor, sent una falaguera impressió recordant que quan ell era petit sa mare li feya idèntiques cantarelles.

El goig dels petits expressat en escayentes cansonetes, acompanyades de primitius instruments (castanyoles, ferrets, panderos, etcètera) se reflexa en els grans que fruhexen ab dalit aquestes impressions casolanes.

De les qüestions folk-lòriques no'n participa sols una família, es tot un poble'l que se'n dona compte d'una tradició, y en diada tan grossa no podia esser petita la part qu'ell hi prengué. Observa'ls fets y sentenciosament diu que

*Per Nadal
qui rès estrena, rès val;
Qui per Nadal s'assoleya
per la Pasqua s'atorreya.
Molta pluja abans Nadal
mitja pedregada val.*

Sabut es com explica'l poble la crexensa del día dient que,
*Per Nadal, un pas de pardal;
per Sant Esteve, un pas de llebre;
per any nou, un pas de bou.*

Les preocupacions ò supersticions que semblan esser la forma en que cristallisa la fantasia popular, jugan en la diada del Natalici un paper bastant important.

Les persones nades en la nit del 25 de Desembre son *saludadors*, títol que s'adquireix per tenir una creu al paladar y per curar d'algunes malalties, entr'elles l'hidrofobia.

En aquesta nit y en el precís moment d'elevat l'Hostia en la missa del Gall, s'aprenen oracions pera desfer malefics y curar malalties.

En Cels Gomis en son llibre Meteorologia y Agricultura populars explica una superstició de la Garrotxa (Girona) condensada en aquestes ratlles:

*Si Nadal cau en dijous,
plega l'arada y ven els bous.
Si Nadal cau en divendres,
sembra fins les cendres.*

Y si a tradicions ens volem referir, cal recordar l'escayenta del Bou y la Mula.

Aquestes dues bestioletes se trobavan casualment al Estable quan nasqué Jesús, y mentres el diví Infant plorava de fret y'l

Bou compassiu l'escalfava ab son alè, l'egoista Mula's menjava la palla en que geja el Nen-Deu.

El poble, qu'aviat troba solucions, diu que per axò'l Bou es al Cel ab sant March y la Mula es xorca.

A Catalunya hi hà altres tradicions qu'encantan per llur espontaneïtat y tendresa. Tothom sab que quan la Mare de Deu va reposar sota una garbera a fi d'amagar-se y desorientar als seus perseguïdors, una menta vorera cridà:

*Sota la garbereta
sota la garbereta està,
y que va dirli la Verge:
Menta ets y mentiràs,
floriràs y no granaràs.*

Y com qu'un fet folk-lòrich no presenta exactitut en els detalls, sinó que'l poble que l'elabora's fixa sols en lo que l'origina, en algunes localitats la xerrayra menta's transforma en perdiu, gaig, etz., sobre'ls quals cau la maledicció de Maria. Un fet molt humà es digne de notarse en aquestes tradicions.

Els creyents de consciència ab axamples, creuen que de la perdiu sols el cap es malehit, mentres que saborejan la tendra carn d'aquesta au. No succeïx lo mateix ab el gaig, de carn poch saludable y gens saborosa, qu'es tota malehida.

En contraposició a les citades tradicions, hi hà la del Romaní, que per acullir al nen Jesús y a sa Santa Mare, va fer una nova brotada. La Verge va benehir al romaní concedintli que florís quatre vegades al any ò sia a cada Mare de Deu.

Per massa sabudes, rès diem de les tradicions del Tió y del Home dels nassos.

Potser la més bonica de les tradicions catalanes referents a Nadal es la que tenen a l'alta montanya y que captiva per sa ingenuïtat y bellesa; a totes les llars y xemeneyes se dexa foch y aprop robeta neta per que la Verge pugui vestir al Jesuset y escalfarlo ab el caliu.

¡Santa costum que fa pensar ab els que patexen!
Dos mots per acabar.

Tota aquesta poesia deu guardarla la dòna, per que a nosaltres correspon tot lo que siguin dolls de sentiment; nó d'un sentiment migrat y exclusiu del cor, sinó d'un sentiment que'n podríam dir *racional*, fill d'un voler enèrgich y d'una intel·ligència equilibrada qu'observi'ls fets que'ns voltan, que reflexioni sobre ells y qu'assimilantsels els elabori per transmetre'ls a altres generacions com medi distintiu de rassa y de perfeccionament anímich.

MARÍA BALDÓ.

Senyoreta Maria Baldó. — Fot de Suñé

UN NADAL BARCELONI

QUAN, pocs dies abans de Nadal, vaig sorprendre al Excel·lentíssim senyor Baró d'Esponellà, rodejat de sos nets donar l'última mà a les montanyes del horitzó, a les palmeres de prop l'estable y als pastorets qu'anavan a adorar al Deu-Infant, me vingué a la memoria, y'm feu mal, la desvergonyida rialla ab que la despreocupació, encarnada en aquella Marquesa cèlebre del P. Coloma, saludà a son parent entretingut en semblants preparatius. Però com jo soch de les qui s'estiman més pera nostra terra les Marqueses de Villariu que les Comteses de Albornoz, aplaudexo sens reserves la tradició religiosa-regional qu'en el palau Fortuny del carrer de Casp se continua de temps immemorial.

La festa es enternidora y solemne per lo íntima. Tota la familia reunida en els salons, entretinguda en agradable conversa, espera que'l rellotge soni les dotze batallades misterioses pera encaminarse a la Capella, esplèndidament il·luminada, ahont el caputxí, antich amich de la familia, comensa la Missa del gall entre les armonies d'un *quarteto* y les flayres aromoses de les flors y del encens. Un silenci respectuós regna en l'Oratori, los moments solemnes en que la música calla, y acostantse'ls Barons ab llurs fills y servey a la Sagrada Taula, prenen la Comunió.

Quan encara estan a les Ave-Maries, la gent jove desapareix pera encendre'l *pessebre* y agafar les panderetes y'ls ferrets, y al sortir la comitiva de la Cape-

lla, se descorre la cortina, y'l chor comensa ab ayre pastoril una cansó de Nadal, mentres la gent admira les exquisitats artístiques de l'obra.

En el sumptuós menjador, brillant de plata y cristalleria, se serveix un sopar esplèndit, presidit per Fr. Joseph de C. de Manresa, que s'allarga fins a la matinada, en que'ls cotxes de la casa acompanyan als de fóra, contents y satisfets d'haver pogut assistir a una festa tan agradable.

Aquell armari immens ahont, passat Nadal, se guardan les figuretes del Pessebre, obres perfectes de l'esculptura del segle XVIII, les palmeres y'ls pins, les montanyes de suro, el portal de Betlhem y les cases de Palestina, té pera mi quelcom de sagrat, tan sagrat potser com l'arxiu ahont se conservan les executores de noblesa y'ls títols de propietat d'aquella antiquíssima familia catalana, per que si en aquest se testimonian sa antigor y ses riqueses, en aquell se guardan les santes tradicions y les bones costums que son el fonament de tota societat...

Y Catalunya n'es un d'aquests païssos en que's conservan devotament com tresors preuats les coses de la velluria tan consoladores.

Les festes familiars de Nadal y de Reys, son Pasqües d'escalf y de joia en que batega en la llar tot l'amor, tota la poesia d'una nació per ses primeres consuetuts, mantingudes sempre intangibles a través dels segles, a través de les innovacions, dels progressos, de tot allò qu'evoluciona ab les anyades noves.

Y cal mantenirles sempre axis les festes de familia, que son el fonament y la fortalesa d'una nació.

J. R. F.

«El pessebre» en el Palau Fortuny, residència dels Barons d'Esponellà

NADAL AL PALLARS

Tió, raja turró.

La tradicional costum catalana de Nadal «Raja tió»

LA Missa de Gall es a mitja nit. La maynada vol anarhi, car lo bon Jesuset ha nascut en aquella hora misteriosa; y en aquella Missa, apar sentirse encara els solemniosos himnes dels àngels, les cantades dels pastorets, els refils dels fluviols y de la gayta y les pas-sades tendres dels aucells, pera celebrar lo més humil naxement qu'ha vist lo cel.

Tots els petits volen anar a Missa de Gall, car tenen preparats *rossinyols* fets d'un canut de canya plè d'aygua, ab un xiulet al peu qu'imiti'ls refilets del rey de l'ar-monía, y un *kikirikik* fet ab dos trossets de sarmentà y una llengueta al mitx pera imitar el cant del gall; mes hi hà un enemich potent que'ls declara la guerra [po-bres nins! cal lluytar a tota ultransa contra ell, cal abordarli tota l'artilleria pera sortir vencedors; y aquest enemich, qu'es poch menys qu'invencible, es la són.

No sé què ho fa, mes, a l'hora de costum, s'apaga com una llumeta la vivesa dels petits, los nervis perden la forsa, lo caparró se fa insostenible, els ulls s'enfos-quexen, y'ls parpres pesan quintars; seguir despert alla-vors es tot un problema.

La solució dexèula al bon sentit del poble. La mare ja dies abans promet a sos fillets que la nit de Nadal fa-ràn rajar turróns al tió del foch.

Els petits discorren, sa caparrina no reposa nit ni dia, volent esbrinar aquest misteri. ¿Còm poden sortir turróns d'una soca d'arbre?... Rèu, deu esser un regalo del Nin Jesús.

A la vetlla de Nadal ja no callan en tot lo día:

— Mare, jo vull un bastó ben gros pera fer rajar turróns. —

— ¿Encara no posan lo tió al foch? —

— Pòsali ben gros que'n rajará forsa. —

Quan al vespre veuen qu'apuntan al foch un tros de soca de roure ò d'alsina, qu'es la drogueria d'hont han de sortir les lleminedures, ¡quín content! ¡quina gat-zara! ¡quín xibarrí's mou! ¡Quíns salts y cridadissa entre la maynada!

L'un examina la tronca, com si fos un químic de marca; l'altre va a cercar un bastó, qu'ab treballs pot axecar, pera ensajarse a trucar.

— Mare, la tronca no trau rès.

— Nó, fill meu, fins a la nit. —

Després de fer colació, s'aplega tota la familia a redós de la llar, l'avi al recó de la cuyna, lo pare, la mare, lo servey seuen al escó, ja no hi cab ningú més; els petits nens y nenes se presentan quiscú ab son bastó, ben amarrat ab les dues mans, a punt d'entrar en batalla.

Les altres nits ja dormíen tots; avuy tot es saragata y desvetllament. La mare es la que porta la direcció, car seria fàcil sense la seva autoritat que's convertís l'alegría en una crudel guerra civil. A l'indicació de la mare, que fa de general y de corneta d'ordres, comensa lo més petit — tot escarramat — a axecar el bastó en l'ayre, ni més ni menys qu'Hèrcules al obrir a colps de clava lo portal de Gibraltar; d'exa anar ab tota la forsa lo bastó sobre'l tronch, torna a alsar el bras y torna a trucar fent un gemech com si matés una serpent pera desencantar alguna filla del rey. Al cap de dos ò tres patàchs, fica la maneta sota la tronca, y ¡quina sorpresa!... troba una tauleta de turrons embolicada ab son paper y tot, lo mateix qu'a la drogueria. Obre'ls ulls de pasme, casi no respira al desembolicarlos, y maquinalment dona un blinco d'alegría al descobrir els turrons, aquells bons turrons tan dolsos y tan exquisits.

Tots riuen a boca plena; y als avis, d'alegría se'ls esca-

pan dolsos llàgrimes pel recort anyorívol de sa infantesa.

Tots els germanets, per rigorós torn, truncan a la tronca, que regala a quiscú lo que més li agrada.

Aprés s'ho menjan tots ab gran gatzara, xirricant ab lo porró plè de vi vell...

Lo poble may inventa rès que no tingui son fonament. Aquesta generositat, pasmosa pels petits, de la tronca de Nadal, simbolisa l'abundancia de gracies celestials que'l Fill de Deu, fet un infantó, anava a portar a la terra, abundancia, pau y caritat, profetisades pels vells profetes d'Israel, y que'l bon sentit cristià de les mares ha simbolisat ab la tronca rajadora; y així mentres ensenyan als fillets la bondat del bon Jesús, els apartan la sòn pera anar a mitja nit a la Missa de gall.

VICENS BOSCH, PBRE.

Talarn. Lleyda, 1907.

NADAL AL PENADES

AL voltant de la llar, ahont hi creman ab dalit les soques d'alsina seca, lo jayo, rodejat dels petits, explica rondalles de l'antigor; y de tant en tant, sa veu tremolosa y estafeta per la falta de dents, se dexa sentir lleu, entonant qualche cansoneta propia de la vetlla, que els petits, oblidantse del rahim pansit—menjar tradicional en aquest país— escoltan ab la boqueta rosada oberta, mostrandt dues fileres de perletes. Y quant lo bon jayo acaba la narració ò corrandà, ells restan uns moments parats y tot d'un cop, xisclan, pican de mans y de peus, reprenent després la tasca de desgranar el rahim que la mareta fa estona'ls hi ha donat.

Entretant, aquesta somriu satisfeta al contemplar el gay quadro que forman la venerable figura del avi rodejat d'aquell estol de capets rossos com l'or; y feynera va d'un lloch al altre aparellant les coses pera la gran diada que commemora'l nexement del Redemptor.

La mare, prou voldria dormirlos als petits; però ells, ja han hagut esment de la foguera que a mitja nit s'ha d'encendre al mitx de la plassa, y s'esvalotan y xisclan ab més dalit, protestant, demanant romandre llevats.

Les paraules del jayo posan pau. Els menuts no van a dormir, y la jove mostra primer al avi, després als fillets, la panera enflocada dintre la qual hi han les coques daurades que han de benehir a la missa primera, y que guardan de rabia al qui'n menja un mos,—costum també tradicional del país.

Es costum en el Penadés — una d'aquestes costums tan rahonables de la gent del camp, tan fonda y inconscientment pràctica a voltes — de que'l sopar de la nit de Nadal sia tan sols compost de fruyta: pomes, atmetlles, figues seques, avellanes y nous, y sobre tot, del rahim que pera aqueixa diada s'ha guardat en penjolls

de topacis y d'amatistes, desde la derrerera cullita, guardant bonicament los sostres y les vigues, com estalàctites de pedreria.

Sembla qu'així, per medi d'aquesta sobrietat del àpat de vigília, se preparin els bons camperols, sense por a ulteriors conseqüències molestoses pera la salut, a fer lo día de Nadal lo gran y suculent menjar de carn, al que no estan habituats los demés dies del any.

¡Oh! sabiesa del esperit popular que'ns dona tantes lliçons pràctiques de les coses!

Y dona bo, veure'ls menuts empassarse'ls grans de rahim que guardan la dolsor de les fruytes estiuènques, y flayrar lo perfum de les pomes colorades, y ohir el clascar de les avellanes y de les atmetlles y nous, com petits castanyoleigs alegres, mentres que a fòra, malgrat el fret y la fosca, sota la celistia, per carrers y corriols y plasses, sonan veus joyoses, cantarelles del joyent, ferrets y panderetes, a voltes algun acordeó ò guitarra, acompanyant una cobla de Nadal d'aquella feconda musa popular...

Y mentres pel carrer les remors van crexent; y'ls petits, temerosos de no arribar a temps, corren, no donant temps a la carinyosa mare que'ls abriga cuydadosa; el jayo arregla'ls tions que creman ab furia, car mentres la foguera flameja a la plassa, conta'l poble que la Mare de Deu baxa a vestir son Fillet vora del foch; y'ls nanos, abrigadets, al voltant del avi que'ls explica coses que no comprenen, escoltan y xisclan de nou, penjantse a les faldilles de la mare que'ls besa tendrament en els rulls d'or.

MARÍA DOLORS CORTADA

Piera. Desembre, 1907.

AL NATALICI DE JESÚS

NADAL

Et thronum ejus sicut sol.
Ps. 88-38.

Lo primer bres y trono
del Infant Deu,
no es d'ivori ni cedre,
d'or, ni d'argent.
Més hermós que l'albada,
com jorn de cel,
es lo cor d'una verge,
fornal encès
que reb flames divines
del Sol Immens;
per xò tant se li sembla,
com si fos Ell.
Sobre eix Cor sacratíssim
reposa a pler,
y no poguent capirlo
lo cel dels cels,
Maria'l té en sos brassos
lligat y près,
ferit al raig vivíssim
de dos estels;
no'ls del empir qu'argentan
los flochs de neu,
al raig de sos ulls dolsos
més clars y bells.
Mes, ay! Jesús vol penes,
¡tan petitel!
ja ha trobat massa flonjo
son primer bres.
Sa Mare ho endevina,
prou qu'ho enten,
qu'en son Cor sacratíssim
tot ho llegeix,

puix l'Altíssim per Ella
no té secrets.
Diuli tendra y plorosa:
—Fill y Deu meu,
¿quin bressol te daria
que't fos placent,
si gronxat en mos brassos
no hi estàs be?—
Joseph ditxós seria
de poguèl fer,
mes s'ha dexas les eynes
a Nazareth.
Del cel com blanca llana
sols baxa neu,
y fins sopluig nos negan
los de Betlem...
Ahont, ¡oh Vida mia!
l'adormiré?... —
Si per tothom callava
lo Verb Etern,
responli entre besades,
baxet, baxet...
¡Oh sorprenent prodigi
d'abatiment!
vol geure en un pessebre
lo Rey del cel!
Entre animals, y a terra,
gran Deu, ¿per què?
Per que puga atansarshi
tot l'univers,
per que'ls petits y pobres
passin primer.

SOR EULARIA ANZIZU, O. S.
Monja del Real Monestir de Pedralbes.

CANTARS

I

La reyna de cels y terra
gronxa al Redemptor del món,
los àngels li fan musica,
los serafins la non-non.

II

Pastorets, corrèu, corrèu,
que sols la nit al món nia;
si voleu l'astre del jorn,
lo té en sos brassos Maria.

III

Per rebre a son Deu, la terra
tan mesquina s'ha trobat
que son blanch mantell d'armini
corre-cuyta s'ha posat.

IV

Les estrelletes brillejan
ab més fors aquesta nit,
joyoses d'esserne elles
quí primé'a Jesús han vist.

V

¡Que ditxosa n'es la palla
qu'al bon Jesuset abriga!
Per los tresors de la terra
avuy no's cambiaria.

VI

Lo fret que Jesús pati
de Betlem en la establa,
fou la nostra ingratitut
qu'al mitx del cor lo feria.

MARÍA DELS DOLORS M. Y M.

Nadal de 1889.

VILANCET

LLETRA DE MOSSEN JACINTO VERDAGUER
MÚSICA DE LLUISA CASAGEMAS DE SORARRAIN

CANT

PIANO

The musical score is written for voice and piano. It begins with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. The piano accompaniment starts with a *p* (piano) dynamic, followed by a *f* (forte) section. The vocal part enters with the lyrics "Na-dall Na-dall" and continues with "dins la nit fos-ca, som-riu un clar es-l'à-ni-ma mi-a ja't veu dins la fos-". The piano part provides harmonic support with chords and moving lines. The score includes dynamic markings such as *pp* (pianissimo) and *rit.* (ritardando). The lyrics continue with "La ter-ra veu a-le-gra ba-xar Je-sús del Oh, glo-ri-al si vin-gues-sis a viu-re dins mon". The score concludes with a section marked "1.ª vegada" and "2.ª vegada" for the vocal part, and a final piano accompaniment section.

Na-dall Na-dall dins la nit fos-ca, som-riu un clar es-l'à-ni-ma mi-a ja't veu dins la fos-

-tel. La ter-ra veu a-le-gra ba-xar Je-sús del
-cor. Oh, glo-ri-al si vin-gues-sis a viu-re dins mon

1.ª vegada 2.ª vegada

cel. corl.

LA NADALA

LLETRA DE MOSSEN JACINTO VERDAGUER

MÚSICA DE CARME KARR

CANT

PIANO

D un ro-ser a l'om-bra, d'un ro-ser de Maig, n'ha flo-rit un lli-ri la nit de Na-

- dal. Bo-ni-ca es la Ro-sa, més ho es lo

mf

ram, més ho es lo Lli-ri que flo-reix tot l'any. *f més lent* 'Les fu-llès son ver-des, lo càl-zer n'es

ret blanch; la mel de son càl-zer n'es mel ce-les-tial. A-be-lles que'l be-san, son an-ge-lets sants. An-

lent

ge - lets lo vo - len, pas - to - rets l'hau - ran. Los tres Reys ar-

pp

- ri - ban sols per o - lo - ral; ja'n ve - uen la Ver - ge que'l va ab plors re - gant. «De què plo - rèu Ver - ge,

trist y pp

de què plo - rèu tant?» «Per - le - tes de l'al - ba lo so - len ro - sar, y a - vuy qu'es di - ven - dres son go-

Lent y trist *més lent*

- tes de sanchi Lli - ri que flo - re - xes la nit de Na - dal, ¡ay! a - lli al Cal - va - ri com t'es - fu - lla - ran!

1er temps

Bo - ni - ca es la Ro - sa, més ho es lo ram, més ho es lo Lli - ri que flo - reix tot l'any.

BALLET

DANSA POPULAR CATALANA

DE L'OBRA LÍRICA RODAMON

ORIGINAL DE NARCISA FREIXAS

(A N'EN TORNÉ ESQUIUS)

PIANO

The musical score is written for piano and voice. It consists of five systems of music. The piano part is in 2/4 time, with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The vocal part is in the same key and time. The lyrics are in Catalan.

System 1: Piano introduction. The vocal line begins with the lyrics "un xich més viu" (a little more alive) and "1ª vegada" (1st time).

System 2: Continuation of the vocal line. The piano part features a melodic line with triplets and a bass line with a steady eighth-note pattern.

System 3: Continuation of the vocal line. The piano part features a melodic line with triplets and a bass line with a steady eighth-note pattern.

System 4: Continuation of the vocal line. The piano part features a melodic line with triplets and a bass line with a steady eighth-note pattern.

System 5: Continuation of the vocal line. The piano part features a melodic line with triplets and a bass line with a steady eighth-note pattern.

Lyrics:
 un xich més viu
 1ª vegada
 ret.
 ret.

ANYORANSES

QUINA forsa tan extranya tenen els aniversaris, que'ns sumergeixen sempre en la dolça melangia del recort! Un aniversari es la fetxa en que *nostàlgicament* recordem quelcom que morí en nosaltres. La Pasqua es sempre alegre pera'ls noys y'ls adolescents, y trista pera'ls majors. Se senten anhels de puresa, de blancor; tristesa de lo passat, de lo que s'ha enfonsat en lo temps inexorable, que no retorna jamay a nostres prechs. Fins en mitx de l'alegría bulliciosa ab que entonan els vilancets nostres fills, aquexos desdoblaments de nostr'ànima, roses de carn nascuda de la carn nostra, sentim la melangia immensa del recort, la temensa al desencant ab que lo pervindre amenassa aquells caps juvenils y ignoscents qual ditxa es la Realitat.

Vulgar es la Pasqua a Almeria. Bandades de xicots, homes y dònnes, circulan pels carrers, previnuts de grans simbombes, bombos y panderetes, aturantse devant les portes de les cases y aturint als vehins ab lo soroll insuportable de sos instruments y les destrempades veus ab que entonan els vilancets y pidolan els tradicionals y casi forsosos *aguinaldos*... y'ls vehins solen esser pròdichs; es l'època de l'alegría, de l'abundancia...

Al interior de les cases se reunexen families, amichs y servidors; les previsoras mestresses llueixen llurs habilitats, orgullosos de demostrar el propi benestar. Fumejan en les caceroles menjars succulents, entr'ells l'indispensable gall d'indi; y la taula's cimbreja sota la càrrega immensa de *mantecados*, *polvorones*, *alfajor* y *mazapanes*, hont sobressurt la immensa rosca d'oli, daurada y grexosa, ab sa coberta de sucre y atmetlla. ¡Es la Nit de Nadal! Els noys esperen ab goig el sopar, atronant la casa ab el ressò de les simbombes y'ls càntichs entonats al peu del altar del *pessebre* ò *Naxement* més ò menys luxós. Riu de

Escena almeriana

bona gana la gent jove; van d'un costat al altre afanyantse les dònnes; xerrant, satisfets, els homes; entra del carrer, alegre remor de veus, y les campanes brandan, revoltes, desde les altes torres, cridant totes joyoses, a una missa que, més que sacrifici, sembla alegre ressurrecció.

¡Oh vulgar Pasqua de Almeria; ab quina anyoransa't recordo sempre!

Porta aquest aniversari a ma memoria'l recort de les reunions de familia, dels *aguinaldos* (*anguiles*), dels *naxements*; de totes aquexes *antigalles* que desprecian els *esprits forts* y que sempre fan batre de

tendresa al meu cor. Allà, en un recó andalus, se reuniran, ab tristesa, els meus pares, a la vora del foch, pera pensar en els jorns ditxosos en que sos fills petits els aturdiám ab els vilancets. Avuy la llar està desfeta; les lluytes del món allunyaren als fills del seu costat; mes el recort viu, el pensament salva la distancia y'l cor va a plorar allà lluny, a la solitaria casa d'Andalusia.

¡Oh! bell y estimat redós de la terra meva, que grat me sembla embellit encara per la distancia! ¡Oh! Mar y Cel de safirs, Sol d'or y palmeres d'esmeragdes, com vos anyora l'ànima meva aquí, entre'l bullici, la febre, les negrors, les metzines de la gran ciutat enfredorida per les ventades de neu... ¡Oh! gentils companyes meves, les d'altres temps, ab les que jo desfullava les blanques marguerides profetes del pervindre, y comptava les varetes del vano pera trobarles còmplices de les nostres il·lusions color de rosa!....

En mitx de l'alegría bulliciosa ab que entonan els vilancets, nostres fills, desdoblaments de nostr'ànima, roses de carn nascudes de la carn nostra, sentim la melangia immensa del recort, la tristesa del passat, de lo que s'enfonsa en el temps inexorable, que no retorna may a nostres prechs...

CARMEN DE BURGOS
SEGUF. (Colombine.)

Un passeig d'Almeria al hivern

Lluís Vidal

CONTE DE NADAL

A Jeanne Schwartz

A GENOLLAT en el seu reclinatori prop de la seva mare abismada en austeres oracions, el nen mirava, mirava les lluminaries del altar, el resplendor dels ciris semblants a garbes d'or.

Era mitja nit, l'hora lluminosa en que va néixer un Deu qui donà tota la seva sanch pera la salvació dels homes. Afòra, una nit clara de Nadal, una nit freda y estrellada; y a dintre l'església, de columnes altes y fexugues com arbres centenaris, el baf d'una humanitat apilotada, el perfum sensual del encens, el fervor de l'oració, el clamoreig dels cants litúrgichs, el guspireig dels ciris resplandents.

Y'l nen mirava ab els seus ulls grossos, ab aquells ulls un xich pàlits, ahont hi vacilava una nostalgia, un esglay, un somni, tot'una incisiva atracció vers lo desconegut.

La mare, qual fesomía ossuda tenia severitats de Jesuïta, sense girar el cap y sense bellugar el còs, sobre'l qual el vestit de viuda queya en plechs de fusta, va murmurar ab veu impersonal, de monja:

«Joan, preguèu!»

Y en Joan, el petit Joan de dotz'anys, qui tenia un cor de moxonet ansiós d'arraulir-se, en Joanet qui hauria donat tot son cor al dolís Jesús de Galilea, — tan tendre ab els noyets, — ab lassitut y aburrimment pregà al Deu implacable que temia la seva mare y que sols axí li havia fet conèixer, el Deu terrible dels trons y de les ires eternes.

Ab tot axò, en Joan se sentia sol dins el seu cor, sol de la gran solitud humana que neix ab l'infant y mor ab l'home.

¿Ahont trobaria'l petit Joan dels paradisos nostàlgichs, ahont trobaria, donchs, un xich de dolor, un poch de bellesa?

«Joan, preguèu! Joan, guardèuvos del

pecat. Joan, tan bon punt vos lleveu, pensèu en santificar el dia. Joan, no us posèu al llit sense havervos encomanat a Deu, que té la vostra vida entre ses mans.»

Vet-ho-aquí, axò era tot lo que deya la seva mare al petit Joan de dotz'anys. Y en Joan, qualche volta, en la solitud del seu llit, vessava llàgrimes amargues que no comprenia, llàgrimes d'orfe, ell qui tenia una mare.

Se trobava cansat y aburrit en aqueixa alegre nit de Nadal: cansat, com si ja hagués portat tot el pès d'una vida, aqueix petit Joan ab ulls de desterrat; y's perdía en mitx de la cridoria dels càntichs, com en un mar irritat.

L'orgue tocava; les veus, en una pregaria, en un desitx de divina misericordia, esdevenían ardentes y selvatges. Y en Joan tingué por, car se sentia assedegat d'un poch de silenci, d'un poch de pau, d'un poch de tendresa.

«¡Joan, preguèu!»

Al contacte de la mà de la seva mare; d'aquella mà qual fret de marbre l'esglayava, en Joan va tremolar; ses narines se gonflaren, y una mena d'angunia li entorbí la vista...

De sobte, les narines del petit Joan palpitaren més fort y tremolaren com roses al vent.

¡Quín perfum, bon Deu! quines sentors tendres y lliures! Semblava que la Primavera acabés d'entrar en l'esglesia; qu'en una aubada de Maig el sol s'axequés en l'atzur vessant sos pietosos raigs sobre dels hòmens. Y una remor de seda, una carícia de ròssech sobre els rejols, un bronziment de papelló... y allà mateix, a la vora del petit Joan qui mirava ab ulls melangiosos, Ella's va agenollar. Era l'essencia de la gracia y de l'atracció, de la tendresa y de la dolsor, de la pietat y del repòs: la dòna sobrehumana que jamay ha existit, que tots han somniat, que donaria tots els coratges y totes les esperances; la dòna «estrella de la fosca y sol dels camps.»

Sota la blancor d'un vel immaculat, s'inclinava com un lliri, y embaumava. El petit Joan de dotz'anys mirava embadalit, y remirava, remogut fins les fonts de la seva vida, bategantli'l cor dintre son pit; y en sos ulls d'infant hi vibrà la vaga expressió de les grans tendreses, la por, la sorpresa, l'esferehiment que l'amor vessa en els ulls dels humans.

Però imaginèuvos que tenia dotz'anys, aquell petit Joan! ¡sols dotz'anys! Per axò ignorava tot lo que li passava y no ho comprenia pas: ho comprenia tan poch, que no s'hauria donat la pena de buscar a compèndreho.

Enfront d'aquexa dolsor, enfront d'aquexa bellesa, no s'adonava del desterro de la seva ànima, nó, que retornava a la Patria, y ja no's sentia cansat, ni tenia fret, ni tenia por... El petit Joan no estava ja sol.

«¡Joan, preguèu!»

Les mans plegades en ferventa adoració, el còs abalansat vers son somni, el petit Joan pregà; y aqueixa vegada la seva oració fou ardenta y apassionada: l'himne a la dòna pressentida en un perfum y en un amor de seda, l'himne envers la dolsor, l'himne envers la pietat.

Y en aqueixa nit santa en qu'en un estable, un Deu nexia de una Verge pera redimir l'home, en el cor isolat d'aquell nen també hi nexia un Deu: el Deu de totes les joyes y de tots els dolors, l'Amor...

En la nit de Nadal, en aqueixa hermosa nit d'estels, l'Amor nasqué en el cor bojament perdut del petit Joan.

V. BOUYER KARR.

NADAL A ANGLATERRA

UN Nadal a la moda anglesa», diem a Britània pera expressar aquelles festes que guardan intactes les tradicions seculares.

Y aquí es un dels païssos en que aquexes hi son més venerades y forman una característica nacional.

Una de les condicions essencials pera celebrar Nadal a Anglaterra, es reunir tots els membres de la familia en la casa payral, de manera que ja alguns dies a l'avensada els ferrocarrils transportan innumbrables estols de gent jove y alegre, estudiants y colegiales, qui retornan a les llars familiars, sovint acompanyats d'aquells parents que'ls etzars de la vida n'han allunyat.

En totes les cases, forses dies abans de Nadal, les mares, esposes y mestresses, s'ocupan en els preparatius de les pastes de mence (mence-pies) y del plum-pudding.

Els ingredients per aquest menjar típic d'Angla-

Una de les característiques dels dinar de *Christmas* a Anglaterra, es l'encesa del pudding feta pel quefe de la familia.

D'aquella foguera blava y perfumada, cada hù se'n serveix una porció, procurant que cada bossinet arribi als llavis conservant la petita flama blava.

El Roast-beef y'l gall-dindi, son els altres plats de consuetut.

Cridan l'atenció les exposicions de bous,—curosament engrexats,—que's fan en tota Anglaterra quinze dies abans de Nadal, essent la principal a Londres.

Aquests bous, que son sacrificats pera'ls àpats de Nadal, son després exposats y venuts en les carniceries, fragmentats d'una manera especialíssima, ab el fi de constituhir el famós «Roast-beef of Old England», indispensable en totes les taules d'Anglaterra.

La decoració de les cases es allí també un motiu de gust y de cuydado, ja que tots els quadros, miralls

L'arbre de Noël a Anglaterra. (Reproducció d'un gravat antich.)

terra, han de prepararse ab gran cura, car si les panes de Corinte, els gerdons, els ous y la farina no estan ben amalgamats, el pudding no pot sortir com cal.

La costum vol que cada membre de la familia—qui's troba reunida en la cuyna durant la cocció de la pasta,—dongui a n'aquesta un tom ab una gran llossa, formulant un desitx que, segons la superstició, es realisat.

El colocar en aquesta pasta algun bossinet d'argent, es també costum en les families angleses, y la trobada d'un d'aquests petits fragments en el tros de pudding que cada hù's serveix el día de la festa, es de bon auguri.

y salomons, son guarnits de garlandes de boix y de *holly* (galceràn), la bonica planta bosquetana, de vert constant, quals fulles punxoses y tiges d'esmeragda se vestexen de boletes de coral pels vols de Nadal.

De les velles tradicions conservades, hi hà la de que si per etzar un cavaller troba una dama dessota el *mistletoe*, (mena de suspensió de llums y plantes), li cal besarli la galta, y com es costum de colocar en aquells dies de Nadal el *mistletoe* a l'entrada de les cases, tota dòna qu'en elles penetra reb un bes.

La graciosa consuetut de fer regals pera la diada de *Christmas*, ha vingut d'Alemanya, axis com l'arbre de Nadal, qui, tot il·luminat y enflocat, floreix regals y obsequis a dojo pera tothom.

L'hora del plum-pudding

Els dos gravats qu'acompanyen les presents notes, donan, malgrat llur antiguetat, la idea de les festes familiars angleses, que restan les mateixes sempre, al través del temps, servant la poesia de les santes tradicions.

El cambi mútuu d'obsequis y regals, fa que regni arreu el content y la reconexensa..... menys en aquelles families en que'l Christmas vé a posar més

de manifest el lloch del ausent, la cadira buyda.

Y ¡ay, qu'axò es arreu, en tots los països del món! Mes, aquí no té aprop seu l'ànima bondadosa que fassi oblidar les soletats, tan sols per aquest día gloriós en que sota'l cel se creuan y vibran les joyoses salutacions: «A merry Christmas to you.»

RACHEL CHALLICE.

Londres, 12-1907.

LES REYNES DELS JOCHS FLORALS

Sra. Soulere de Rusiñol
(Fot. d'Audouard.)

Srta. Matilde Esteva
(Fot. Amer.)

Al cloure la informació gràfica dels Jochs Florals de Catalunya del present any, tenim molt pler en vèurehi figurar les dues reynes que'l celebrat poeta n'Eduart Girbal Jaume nomenà, com a guanyador de la Flor natural a Molins de Rey y a Reus. La bella esposa del senador D. Albert Rusiñol y la gentilíssima Matilde Esteva, foren les elegides pel poeta de *La corda viva*.

Lluïsa Casagemas

UNA COMPOSITORA

ES donya Lluïsa Casagemas de Sorraï, com sa germana donya Josepha C. de Llopià, una d'aquelles intel·ligències cultivadíssimes, un d'aquells temperaments artístics que sobresurten en la nostra bona societat, com xamoses flors embaumadores.

La nostra aristocràtica col·laboradora, ademés de versificar ab força discreció, es una compositora exquisida, alguna de quals obres podran assaborir les llegidores de FEMINAL, y de les que donem un *avant-goût* ab el bonich vilancet de nostres planes musicals.

Aventajada dexeble del mestre Sánchez Cavanyach, la senyora Casagemas posseïeix grans conèxements de tèc-

nica musical, tenint, ademés de moltes inspiradíssimes cançons catalanes, remarcables fragments musicals per orquestra y una òpera de la que'n tenim excelents noves donades pels intel·ligents.

Es la senyora Casagemas un esperit cultíssim que's complau, més qu'en cap altre, en un ambient artístic, en el qual sa modestia l'ha privada fins ara de brillar com se mereix per son talent y sa constància en l'estudi.

Car la simpàtica autora del petit vilancet qu'avuy oferim a nostres llegidores, y d'altres composicions ben remarcables, no ha retrocedit may davant dels estudis tan ingrats — per una dona — com son els de la composició.

Es, donchs, ab gran pler qu'avuy saludem l'arribada en nostres planes de l'obra exquisida d'una dona com donya Lluïsa Casagemas.

CANSONER SELECTE

L'infatigable y erudit musicòlech en Joaquim Pena acaba de dotar a Catalunya d'una nova manifestació d'art que may li agraïrem prou.

El «Cansoner selecte» es l'obra de la Wagneriana, ò millor dit, d'en Pena, qui's proposa donarnos en català tots els *lieders* dels grans mestres.

Ha comensat per Beethoven, ab un album continent 25 cançons hermosíssimes, ab la traducció catalana de les poesies de Goethe, Bürger, Tiedge, Matthiesson, Gellert, Weisse, Kleinschmid, Sauter y Feittles.

En una bella presentació, en Pena'ns diu lo següent que, més que tot lo que poguem dir nosaltres, ha d'incitar a les dones catalanes a conrear aquesta música ab preferència a qualsevol altra.

«Emprenem aquesta publicació empesos per un fervent daler de fomentar el conreu del art del cant, donchs aquestes obres líriques, assequibles sens gayre esforços de facultats vocals ni de comprensió intelectual, son les més apropiades pera depurar el gust dels cantants, pera estimular les bones disposicions dels aficionats y pera desvetllar els esperits somorts encara, encarrilantlos tots per la vida del art veritable, enllà de la qual seran atrets per les vesllums del drama líric. Mes, bo y fomentant l'art per l'art, pensèm també en en l'enlayrament de la cultura patria.

Aspirèm a que les cançons dels grans mestres, prenent naturalesa catalana y agermanantse ab les belles cançons de nostra terra, siguin la deü sanitària que brolli de tots els llavis, qu'aventi les funestes llevors forasteres, foragitant ben lluny les immundícies del malestruch *género chico* y les banalitats de les cursis *romanzas de salón*, que purifiqui, en una paraula, la part moral y la part artística del ambient musical popular.»

A part d'axò, el primer volum del Cansoner selecte, pulcra y elegantment editat, ha de donar en les biblioteques musicals de les dones catalanes, una prova de bon gust y de refinada cultura musical.

FEMINAL agraïeix al valent y cultíssim wagnerista aquesta nova manifestació artística.

Es a les dones, més que a ningú, a qui pertoca agraïr a n'en Pena l'haver obert aquest tresor dintre del gust musical, ab aquestes exquisides obres dels mestres en nostra llengua habitual. Y no cal tenir extens volum de veu pera interpretarles; n'hi hà prou ab un timbre just y una gran senzillesa en el dir, pera fer capir tota la hermosor, tot el sentiment d'aquexos models d'inspiració del autor d'«Adelaida».

En el primer volum del Cansoner selecte, ocupan bon lloch les admirables «Cançons espirituals» de Gellert, sobressortint el «Deu lloat per la Natura.» — P.

UNA NOVA ARTISTA

Rafaela
Sánchez Aroca

bilíssim, sinó un medi ben honorable de guanyarse la vida. La manca d'espai nos priva avuy d'exténdrens sobre'l treball de la distingida artista, molt apreciada en tota Espanya, y que'ls barcelonins tenim l'honor de comptar avuy entre nosaltres com a professora de la escola de sorts-muts, y de la de Arts del districte 8.è.

Ella es una valenta defensora de tot allò que pot portar la dòna a adquirir el dret de viure independent ab el seu treball. Cal vèurela en ses tasques artístiques, en son petit estudi devora'l cel,

en la Barcelona vella; cal seguir-la corrent per la vila nova, d'una llissó a l'altra sempre somrienta, graciosa y amable, observant, estudiant, apuntant lo que la frapa, lo que creu que pot esser útil a sos fins, pera fer-se càrrech de lo que pot tancar d'energía y voluntat aquexa graciosa petita andalusa, enamorada de les nostres coses y més que tot d'aquest ambient de treball y d'avens que regna arreu a Catalunya y en el qu'ella's troba contenta més qu'en lloch;

Procés d'un gravat, obra de la Srta. S. Aroca
Primera prova

TOT el foch, tota la vida, toda l'ardencia de les filles de la terra andalusa, semblan haver-se concentrat en els ulls y en el temperament emprendor y coratjós de la gentil cordobesa, criada a Sevilla y a Madrid,—hont rebé ses primeres lliçons d'art — y esdevinguda voluntariament barcelonina, d'ensà que un cunyat seu, bon català, li hagué parlat d'aquesta ciutat de treball y de progrés.

Empesa per un gran desitx d'avansar en el camí comensat, vingué la senyoreta Sánchez Aroca, ab son bagatge de dòna artista, estudiosa y valenta, a Catalunya, hont avuy es coneguda com una distingida pintora, escriptora, modeladora y professora de gravat.

Aviat tindrem ocasió d'ocuparnos més extensament de l'obra de la senyoreta Sánchez, y de la de ses dexebls, qui comensen a devenir nombroses en nostra capital hont l'art del gravat pot arribar a esser pera la dòna, no ja un conreu agrada-

Segona prova

Tercera prova

Quarta prova

contenta, més no encara del tot satisfeta, ja que sos plans pera la ensenyansa son remarcablement grans, seriosos y trascendentals, dignes de l'atenció de tots aquells a qui preocupa la cultura femenina.

Rafaela Sánchez Aroca posseïeix ademés aquell do tan gentilment qualificat de àngel, pera expressar l'atracció que tenen certes fesomies: en tan alt grau té aquesta qualitat la nostra nova col·laboradora, que lliga l'atenció de sos oyents, al explicar sos plans, sos estudiosos plans d'ensenyansa femenina, necessàriament un poch revolucionaris dintre del nostre marasme habitual, més, com hem dit, dignes d'atenció. — F.

Colonia de Orive. Bouquet especialíssim; millor que les estrangeres de preus elevadíssims; pera probes, tres rals frasco.

CONCURS DE NOVELETES

Llista de les rebudes després del 20 de Octubre:

- XXIII. — La menuda. Lema: ¿La dreta ò la esquerra?
- XXIV. — Bellesguart. Sense lema.
- XXV. — La dama negra. Lema: Nit.
- XXVI. — Cor d'artista. Lema: Gloria.
- XXVII. — La vocació. Lema: Tot pel cel.
- XXVIII. — Animes febles. Lema: ***

VEREDICTE

Quedan sense poguerse adjudicar el primer y segon premis, merexent el tercer, ò sia un any de subscripció a FEMINAL lliure de gastos, la narració que porta'l número XXIII, y té per títol: *La menuda*. Lema: ¿La dreta ò la esquerra?

Les composicions que portan els números y títols següents, han resultat merexedores d'unes mencions honorífiques, ò sia mitx any de subscripció a FEMINAL, igualment lliure de gastos.

- VII. — Les il·lusions d'en Pep Moxina. Lema: Pleurez mes yeux.
- X. — Lluyta finida. Lema: Sacrifici.
- XII. — La verge boja. Lema: Vida.
- XIII. — Abnegació. Lema: De cara al cel.
- XIV. — L'avi Monvert. Lema: Virilitat.

- XV. — Penediment. Lema: Massa, rahó tenfa'l pare...!
- XVII. — Renaxement. Lema: Quí fos ab tu a la masía, ver paradís terrenall... (Aguiló.)
- XXIV. — Bellesguart. Sense lema.
- XXVIII. — Animes febles. Lema: ***

Les noveletes números

- VIII. — Tot cusint. Lema: Amor y caritat.
- XI. — La filla del Notari. Lema: Tresor.
- XVIII. — Les anyoranses de na Maria Angela. Lema: Virtut.

son merexedores d'altres mencions, consistents en tres mesos de subscripció a FEMINAL, lliure de gastos.

Les autores premiades y mencionades son pregades de remetre llurs noms y adresses a n'aquesta Direcció, per tota la primera quinzena de Janer, a fi de que els sia enviada la revista sense retart.

FEMINAL.

Alè deliciós, esbelta dentadura's té sempre usant a diari'l millor dentífic higienich y veritat, Licor del Polò.

SANT JULIÀ DE VILATORTA (Plana de Vich)

COLECCIÓ DE 10 POSTALS: UNA PESSETA

Los nostres suscriptors poden obtenirla directament en aquesta Administració - Carrer de Mallorca, n.º 287. — BARCELONA ab rebaxa de 25 % del seu valor, ò sia per 75 cèntims la colecció

Pelleteria La Siberia

Preu fixo. • On parle français

Ha traslladat el seu domicili en el gran local de la **Rambla de Catalunya, núm. 15 y Carrer de Corts Catalanes, n.º 624**, ahont hi trobaran un extens y variat assortit en tota classe de pells. — Preus sens competencia.

HORACIANES

(TERCERA EDICIÓ)

Poesies de

Miquel Costa y Llobera

2 pessetes

De venta a totes les bones llibreries y en aquesta Administració

HIGIENE Y BELLESA DE LES MANS

MANICURA SISTEMA PARISENCH

Gabinet unicament per senyores
Sistema modern y especial

T. Ferrer de Mateu

MANICURA

Gravina, n.º 10, 1.ª, 2.ª

Despaig de 10 a 13 y de 15 a 17

IODHYRINE

del Doctor DESCHAMP
contra la

OBESITAT

Fa aprimar 1 kilo per setmana com a minim sens perjudicar la salut. Únic producte seriós sense acció nociua sobre l'Cor, Estomach y Ronyons. — No dexa arrugues. — Recomanat per eminencies mediques com el millor especific.

DOMENECH y A. LOPEZ
Plassa Nova, 3, Barcelona

FosFo.Glico.Kola
DOMENECH
FERRUGINOS
LECTINAD
MOSTRAS DE FRANCH
PODEROS TONIC RECONSTITUENT
B. DOMENECH Ronda S.º Pau, 71.
BARCELONA

Serveys de taula de cristall y porcelana

Articles de fantasia pera regals

MARISTANY Y C.ª

Plassa de Santa Agna, n.º 7
«»» BARCELONA «»»

Parfumerie Esthétique de Paris

SAVON VERT DE L'AMIRAL

ENFLAQUEIX LA PART DEL COS ENSABONADA

SACHETS ABLUTIONS THEA

Remey infalible contra les malalties del cutis.

N'hi han de nou classes:

N.º 1 Pera hermojar la pell sana.	N.º 6 Fa desaparèixer les pigues.
» 2 Pera dolificar la pell resseca.	» 7 Fa desaparèixer les taques rosades.
» 3 Pera normalisar la pell grexosa.	» 8 Torna a son estat natural la pell cremada del sol y l'ayre del mar.
» 4 Fer donar son color natural a la pell vermellosa.	» 9 Fa desaparèixer els barbs.
» 5 Pera curar les erupcions.	
- Es venen en les principals PERFUMERIES y DROGUERIES

El País del pler

Poemet en cinch cants de

Joaquim Ruyra y Oms

SEGONA EDICIÓ

Pulcrement impresa ab tipus gòtics moderns, sobre paper verjurat, y enquadrat ab filets vermells. Preu: 3 PESSETES.

MANUEL BOADA

Rbla. de Estudis, 10

IMMENS ASSORTIT EN
ARTICLES DE PELL, BI-
SUTERIA FINA Y OB-
JECTES PER REGALOS

AYGUES MINERALS

del país y extrangeres

Rebudes directament dels manantials, y moltes diariament.

Casa SOLÉ

Pí, 14 — Telèfono 2221,

Novetats per senyores LA VICTORIA

Portaferriassa, 25 y Plassa de la Cucurulla

Grans rebaxes de preus per tot lo mes de Janer
Se liquidan 1000 pessetes de seda de color a meytat de preu veritat.

Immens assortit en abrichs. Preus baratíssims.

FARINA DE CIVADA **KNORR**

El millor aliment pera els nens

Demanis per tot arreu:
a les Droguerías, Colmados y Farmacies

Agents generals a Espanya:
E. G. Rivals y Fill - BARCELONA

PERFUMERIA LA VALENCIANA
DE M. FIBLA
Rambla del Mitx, núm. 17

Nombrosa varietat en perfumeria de tota mena, estrangera y de la casa, marca F. P. MAUBERT.

GRAN EXIT
del Sabó, Extracte, Loció,
Rom quina, Aygua de Colo-
nia, Brillantina, Cosméticos
y Polvos d'arrós.

ESCUMA D'OR
Perfum de moda
Lo més selecte y exquisit.

EMULSIÓN NADAL

Única ab 80 per 100, oli baca-
llá i.º, glicerosfats, hipofosfats, glice-
rina. La millor. Reconstituent,
tónich - nutritiu. Nens, vells; consunció, convalescencies, embarás, lactancia; tós, tisis, escrófuls,
linfatisme, raquitisme, anemia, diabetis, gota, dolors, nervis. Análisis Drs. Bonet y Codina, apro-
bació Colegis Metjes y Farmaceutichs. — Medalla de Plata. — Farmacies y Droguerías.

«» **EL FEMINISME A CATALUNYA**
PER DOLORS MONSERDA DE MACIA
De venta:
A. Puig. Plassa Nova y demés llibreries.

¡NO MÉS CANES!

TINTURA SENS IGUAL
BAYONA - PASAJES
No n'useu d'altra que la sens
igual de G. BERNET, farma-
cèutich químic de Bayona.
Immortalable pera comunicar
a les canes son primitiu color.
Higiénica, inofensiva: d'us
molt fácil.

¡¡ Cuyado ab les falsificacions !!
De venda: Principals perfumerías,
droguerías y perruqueries

FÒRA PÈL MOXÍ

Polvos cosméticos de FRANCH
DEPILATORI QUE NO IRRITA LA PELL
TREU EL PEL MOXÍ EN DOS MINUTS
MATA L'ARREL

BORRELL: Comte del Assalt, 52 (Carrer Nou). - BARCELONA
S'envia per correu certificat anticipant pessetes 3.50

DIBUXOS Y BRODATS
DE TOTES CLASSES

ESPECIALITAT PERA VESTITS
Y LABORS DE SENYORA

NARCIS SERIÑA

Tapinería, 56
(Devant de la Baxada de la
Canonja). — BARCELONA

MALVEHY

8 - PELAYO - 8

Gran assortit en
Tapicerías y Passamanería pera mobles
Conxes - Edredons - Cortinatges - Tapissos
Sederia pera Senyora

AMADEO

RETRATISTA

♦ ♦ ♦
Bons trevalls
♦ ♦ ♦

62, Pelayo, 62

GRANS MAGATZEMS

ALFOMBRES TAPICERÍES LENCERÍA

BLANCO Y BOSCH

Plassa de Sant Jaume | Telèfono, 180
Call, 21 y Sant Honorat, 1

GRANS EXISTENCIES en Alfombres, velluts, moquetes,
feltres y passillos de tots els am-
ples. — Carpets de totes mides, classes, estils, fabricades a mà y de
Smyrna. — Tapicerías, cortinatges, stors, portiers, peluxes y tot
quant de distingit se fabrica en el país y estranger pera decorar habi-
tacions. — Riques pells, mantes, edredons, tapets y panneaux.

Espléndit assortit en lencería, mantelería, brodats y tota classe de
gèneros blanchs a PREUS DE FABRICA.

Gèneros de punt, camisería y secció especial d'Equipos per núvia.

LES GRANS COMPRES del nostre antich establiment
nos permeten oferir a nostra distingida clientela, mes
NOVETATS y preus MES BARATOS que les liquidacions.

¡Senyores!

visitin els GRANS
MAGATZEMS

de NOVETATS

Las INDIAS

del carrer de la Canuda

ENQUADERNACIONES ARTÍSTICAS

EDUART DOMÈNECH
Consell de Cent, 321